

Gemeenschappelijke basis

Tweede zondag van de zomer, 2 juli 2023,

Dorpskerk Schipluiden

lezingen: Jeremia 17:5-8 (ELK) & Romeinen 3:21-26

Geliefde gemeente van de Heer Jezus Christus,

Stel je voor, ik, Paulus, schrijf jullie, christenen in Schipluiden en omgeving, een brief. Ik ben hier in deze streek nog nooit geweest. Maar ik heb me goed laten informeren. Er zijn zelfs wat bekenden van mij die bij jullie zijn neergestreken.

Ondertussen kan ik wel veertig mensen de groeten doen. Maar niet alleen uit de Dorpskerk van Schipluiden. Toevallig ken ik ook wat zusters en broeders uit andere kerken in het Delftland en het Westland. Mijn brief is dan ook aan alle christenen in jullie regio gericht. Ook al weet ik wel dat jullie nogal wat verschillen in stand houden. Toch geloof ik dat mijn brieven bij jullie allemaal wel voorgelezen en overdacht worden. Nou ja, dat is in ieder geval al winst en een begin.

Ik heb jullie nodig. Eigenlijk hebben we iedereen nodig. Hoe gaan we deze grote wereld, te beginnen bij dat immense Romeinse Imperium, op een begrijpelijke en aantrekkelijke manier winnen voor Gods liefde, en voor een leven vanuit Gods liefde? Zou de wereld daar niet een stuk van opknappen en ook onze ziel, ons innerlijk? We zijn tot nu toe maar met een handjevol. En er komt misschien wel een tijd, dat we weer relatief gesproken met weinigen zullen zijn, in een ontkerkelijkt Europa. Dat vraagt alle hands aan dek.

De Heer heeft gezegd, dat hoorde ik van andere apostelen: toen Hij zag hoe de mensen rusteloos waren en Hij mededogen kreeg omdat Hij hen zag als schapen zag zonder herder, zonder koers en richting: de oogst is groot, maar er zijn te weinig arbeiders, bidt tot de Heer van de oogst, dat hij (nieuwe) arbeiders zenden mag.

En jij denkt misschien: ach, die Heer had makkelijk praten in het jaar 40 van onze jaartelling. Ze hingen wellicht toen aan zijn lippen, maar vandaag is *christianity* uit, dus hoezo 'een grote oogst'? Nou ja: bedenk dan, dat in iedere geval de opgave groot is. Het is heus niet niks, zometeen als het is uitgekrisalliseerd: 10 % van Nederland christen, zeker niet, maar dat wil dus ook zeggen: 90 % niet, en dat voor velen dan al een paar generaties lang.

Dus hoe gaan we dat doen, met de kudde die overblijft, waarvan een groter gedeelte al op leeftijd? In ieder geval niet door allemaal in onze hokjes te blijven zitten, elke kerk en elk kerkje met zijn eigen specialiteit en voorkeur, en dus met evenzo veel zwaardere of lichtere veroordelingen van anderen.

Dat kunnen we ons niet veroorloven. Broeders en zusters in Rome, ik weet van de spanningen die er bij jullie zijn. Jullie hebben vragen over de juiste interpretatie, over de juiste levensstijl. Maar niet alleen vragen, jullie hebben ook zekerheden en pikketpaaltjes. En we leven in een eergevoelige cultuur, dus je hebt gauw de neiging je identiteit te ontleen aan de eigenheid van jouw groep of richting en dat vooral te onderstrepen. Niks mis met een helder profiel, begrijp me goed, als het maar dientsbaar is en niet om je in te verschansen en je mee af te zetten tegen anderen.

Want we hebben jullie allemaal nodig. Alle hands aan dek. Het gaat niet om mijn missie, maar om de missie van God. In alle bescheidenheid: hoe bereiken we de mensen van alle tijden met de vreugde van het Evangelie. Hoe bereiken we elkaar daar ook in. Dat vraagt op zijn minst om samenwerking, te beginnen met onderling gesprek en openheid naar elkaar.

Laat ik maar beginnen met te zeggen, dat ik van jullie geloof heb gehoord. Ik schrijf aan jullie 'allen' (1:7). Let er op dat ik dat woordje 'allen', of 'iedereen', of 'niemand uitgezonderd', of 'zonder aanzien des persoons' nog vaak zal gebruiken in deze

brief. Ik schrijf aan jullie allen, al die tientallen kerken, groot en klein, in het Delftland en het Westland, en ook de christenen in Schipluiden: jong en oud: jullie 'zijn geliefden van God, geroepen om zijn heiligen te zijn' (1:7). Besef je wel, welke hoge roeping dat is: beminden te zijn en toegewijd aan de zaak van God.

Mijzelf mag ik ook zo zien: geroepen en uitgekozen om het evangelie van God te verkondigen (1:1), ten dienste van alle (!) volken, beschaafde en niet beschaafde, geletterde en ongeletterde (1:14). Dus ook voor Rome, ook voor Schipluiden en omgeving, èn voor Spanje, waar ik graag - met jullie hulp uit Rome - naar toe zou willen gaan (15:24 en 28).

En dan vraag ik me, even nu als dominee van vandaag, natuurlijk af: waar zou de apostel specifiek ons voor nodig hebben, hier in buurt van Schipluiden en omgeving, hier in Nederland? Alleen om ons eigen kerkelijke tentje draaiende te houden? Daar hebben we onze handen al vol aan, zeg je, maar toch kan dat het enige niet zijn. Het Evangelie moet steeds weer opnieuw handen en voeten krijgen, ook naar buiten toe.

En laat ik maar meteen duidelijk zijn, schrijft Paulus: ik schaam mij voor dat Evangelie niet, want het is een krachtig instrument waarmee God uit is op ons behoud, ja voor allen (!) die geloven. Het is het waard uitgereikt te worden.

Het is de boodschap van zijn ingrijpen, de boodschap van zijn barmhartigheid! Als je die omarmt, als je die aanneemt, en ontvangt, verandert het je leven in positieve zin.

Laat ik eerst nog eens beginnen met de basis, en we luisteren weer als het ware naar de stem van Paulus. Ik doe dat vandaag nu maar in het kort, via een soort samenvatting van mijn eerste hoofdstukken uit de Romeinenbrief. Ik probeer het kort te houden, want ik heb wel begrepen, dat jullie preken niet langer meer mogen duren dan zo'n twintig minuten en dat is al

heel wat. Dat was in mijn tijd wel anders, maar ja, toen vielen sommigen ook al in slaap.

Ik begin met de huidige staat van de wereld en het mensdom. Ik weet wel dat het tot veel discussie leidt. De wereld valt mee en zo. Of de meeste mensen deugen. Des te pijnlijker dat de optelsom dan – ondanks al die zogeheten vooruitgang – nog steeds zo droevig is. Zeker je kunt dat ook overdrijven. In het tranendal van de 16^e eeuw waren de theologen misschien wel erg zwartgallig: 'niet in staat tot enig goed, geneigd tot alle kwaad'. Ik begrijp dat wel, vanuit hun ervaring, maar ik heb dat nooit zo gezegd. Ik heb juist gezegd, dat zelfs ook heidenen, al hadden ze nog nooit een gebod van God gezien of gehoord, het goede konden doen. Terwijl kerkmensen, die alles mee hadden wat betreft hun kennis van het Woord van God, er soms een hypocriete bende van maakten.

Maar dat was mijn punt ook niet. Mijn punt was: je kunt niet ontkennen, dat de wereld en de mensheid bevangen is door een vervreemding van God. Wij hebben wel allerlei goden opgetuigd, elementen die voor ons wezenlijk waren of zijn, waar we van alles aan ophingen, en we hebben zulke dingen ook wel zondermeer gewoon 'God' genoemd of 'de Voorzienigheid' of wat dan ook, maar dat wil niet zeggen dat het ook God was, en niet onze eigen religie of afgodenverering.

En ik spreek nu wel het meest in de verleden tijd, maar ik vraag me af of dat wel terecht is. Is het vandaag zoveel anders, ook in jullie zogenaamde verlichte en moderne culturen? Moet je eens kijken waar mensen hun ziel, zaligheid en zekerheden aan willen ontlennen.

En ondertussen drijft de boel steeds verder af van wat je Koninkrijk van God zou kunnen noemen.

Als we nu eens beginnen te erkennen, dat Gods 'nee' over die toestand begrijpelijk en terecht is. God die in de hemel naar

onze geschiedenis zit te kijken en in vogelvlucht alleen maar kan zeggen: nee, nee, zo niet.

En denk nou niet, dat jij daar even niet bij hoort bij dat negatieve oordeel van God. Kijk, dat is later de leer van de erfzonde gaan heten, en daar zijn volksstammen tegen in opstand gekomen, want het is toch niet eerlijk dat je mede verantwoordelijk zou worden gehouden voor wat eventueel een verre voorvader ooit fout heeft gedaan. Maar dat is het punt niet. Wij erven wel de failliete of de bezoedelde boedel. En laten we niet zo heilig doen alsof onze generaties zoveel hoogstaander zijn dan voorgaande geslachten. En of je nu zondigt zonder dat je ooit expliciet van een wet van God hebt gehoord, of dat je zondigt terwijl je wel van een wet van God hebt gehoord, dat maakt niks uit. Sterker nog: religieuze mensen zijn soms erger dan heidenen, omdat ze zelfs de religie, inclusief de geboden van God, nog gebruiken ter bevestiging van hun eigen ego.

Nou, daarmee zijn we dan ongeveer aanbeland bij de tekst die zonet in jullie kerk is voorgelezen: Romeinen 3:22-23, dat zegt: 'Er is geen onderscheid, want iedereen heeft gezondigd en ontbeert de nabijheid van God'.

En versta mij nu goed: met dat 'heeft gezondigd' bedoel ik dus niet: heeft allemaal foute dingen of dingetjes gedaan, want dan kunnen we met God en zijn engelen nog hele discussies gaan voeren over meer en minder, en of het nu op het randje was of erover. Nee, als het licht van Gods liefde over je is opgegaan, leer je vanzelf verrekt goed zien, waar het ook in jouw leven meer of minder uit de rails loopt of liep. Of waar het achterbleef of -blijft bij wat je van een toegewijde mens van Gods Koninkrijk zou mogen verwachten.

Dus ga dit nu ook niet vertalen naar vroomheden als: we zijn allemaal uit hetzelfde hout gesneden of van dezelfde lap stof gescheurd, even grote zondaars als de gewelddadige criminelen

uit de EBI in Vught, of als de Prigorzyns, Poetins, Pol Pots, Stalins, Dutroux en Hitlers van deze wereld, want dat is onzin.

Maar wat geen onzin is, is dat wij wel allemaal delen in de van God vervreemde, verloren en gebroken wereld. En wat geen onzin is, is dat wij wel allemaal bevattelijk zijn voor ego-gedreven intenties, voor de verleidingen om eigen korte termijn genot of voordeel voor te laten gaan. En wat geen onzin is, is dat het wel degelijk de grootst mogelijke moeite kost, zelfs voor de meest charismatische en gedisciplineerde, morele, spirituele of godsdienstige mens, om dat in eigen kracht onder controle te krijgen.

Dus dat is mijn punt één van de gemeenschappelijke basis waarover we het in de kerk moeten hebben. Iedereen is uit de nabijheid van God gevallen, wees realistisch. Maar punt twee is: dankzij de verlossing door de Messias Jezus wordt ook iedereen uit genade rechtvaardig verklaart, lees: weer in de nabijheid van God gesteld, en wel: om niet. Weer dat 'iedereen'. Het evangelie is een universele boodschap. Het gaat niet om een heilsweg of een levensleer voor een bepaald type mens. Nee, jij, wie je ook, waar ter wereld bent, wat ook je achtergrond is, wat je verdiensten zijn dan wel wat je op je kerfstok hebt staan, laat alles maar achter je en kom met lege handen bij het kruis van Christus en daar ontvang je door het 'nee' van Gods oordeel heen, een 'ja' van barmhartigheid waar niks anders tegen op kan. En je ziet dat 'nee' pas goed, als je het 'ja' leert kennen. Het is één beweging.

Wat heb ik gedaan, dat ik deze liefde verdien, zingt Lauren Daigle, in één van haar liedjes (Love like this). Nou, precies: niks dus. Geen verdiensten, geen lintjes, geen voorkeuren, geen voorsprongen, geen godsdienstige of morele punten, geen talent of gebrek aan talent, niks. Om niet.

Het zit helemaal vast aan wat God zelf laat gebeuren in de komst van Jezus Christus, in zijn kruis en opstanding. In andere brieven, aan de christenen van Korine bijvoorbeeld heb ik daar

meer over geschreven. Hier schrijf ik alleen: Hij is door God aangewezen om door zijn dood het middel tot verzoening te zijn voor wie gelooft (3: 25). Of ik schrijf: dankzij Hem hebben we toegang gekregen tot Gods genade, dat is het enige waarin je kunt roemen. Christus die voor ons is gestorven (vgl. 5:2-6)

Het punt dat ik nu vooral wil maken is dit: je ontvangt dit door te geloven. En geloof is geen werk, geen prestatie, waarvoor je wordt beloond of iets dergelijks, nee, het is een ontvangen en aannemen, zonder dat je zelf iets inbrengt.

Kijk naar het voorbeeld van Abraham. Sommigen beroepen zich op hem: wij hebben toch wel een streepje voor, want wij stammen rechtstreeks van hem af. De Heer heeft een keer in een discussie gezegd, ach mensen, wat stelt dat voor als je zelf niet leeft in het geloof van Abraham: God is in staat van deze stenen nog kinderen van Abraham te maken. Het gaat om zijn manier van geloven.

En zo zie ik dat ook: Abraham was nog onbesneden. Het zogenaamde uiterlijke kenmerk van onze Joodse godsdienstigheid had hij niet, toen God hem riep en toen hij in geloof moest antwoorden. Hij bracht niks in, maar vertrouwde de stem, het oordeel en de belofte van God. Zo is hij niet de vader van één specifieke groep geworden, maar van allen die geloven. Het gaat dan ook om de 'besnijdenis van ons hart', dat wil zeggen of je je ego kunt afleggen, en je zelf kunt geven aan de Heer jouw God.

En nog een keer: dat ik Adam tegenover Christus zet, wil niet zeggen, dat jij nu iets in je schoenen geschoven krijgt wat je niet hebt gedaan. Nee, het heeft te maken met solidariteit. Het feit dat onze bijbel begint met één mens wil zeggen, dat wij allemaal samen één mensheid vormen, broers en zusters van elkaar zijn. Dat er dus geen plaats is voor ethnische superioriteit, of racisme, of eenkennig nationalisme, of welke vorm van tribalisme of groepsdenken dan ook. Wij worden als

mensheid als het ware gerepresenteerd in die éne, Adam, voor allen, in wie wij enerzijds moeten erkennen, dat we Gods genade nodig hebben om toe te komen aan onze roeping, om zijn beminden en heiligen te zijn. Maar dan is er ook die éne andere, Christus, voor allen (vgl 5:12-21), die met een reikwijdte tot aan de uitersten der aarde, tot aan de grootste misdadigers, en de vroomste kerkmensen, anderzijds Gods barmhartigheid openbaart en wegschenkt, aan wie dan ook maar deze barmhartigheid ter harte neemt.

Welnu, als dat de basis is, die beide punten, zou het dan niet zaak zijn om over onze schaduw heen te stappen, zwaar en licht, links en rechts, zogenaamde sterken en zwakken in het geloof, en samen de eenheid te zoeken die nodig is om Gods missie ook in onze tijd te vervullen? En mijn vraag aan jullie in Schipluiden is: welke projecten kunnen jullie dan biddend, gevend en deelnemend, eventueel samen met anderen, ondersteunen, naast het draaiend houden van jullie eigen gemeente? Willen jullie dat nog eens nagaan en willen jullie daar nog eens over na denken?

Amen

Zingen: Gezang 966:1 en 4 ('Het heil des hemels werd ons deel)